

HÖÖRS BIBLIOTEK

Biblioteksplan

Höörs kommun

2016-2020

Antagen av Kommunfullmäktige 2016-05-25 §66

**Höörs
kommun**

Innehåll

1. Inledning.....	1
2. Bibliotekets uppdrag	1
3. Biblioteksorganisationen i Höör	2
4. Teknisk utveckling	5
5. Samverkan	6
Intrakommunala samarbeten	6
Andra samarbeten	7
6. Vision för biblioteken	8
Modellbeskrivning	8
6.1 Rum för lärande	10
Folkbibliotek	10
Skolbibliotek	11
6.2 Rum för inspiration	12
Folkbibliotek	12
Skolbibliotek	13
6.3 Rum för möten	13
Folkbibliotek	13
Skolbibliotek	14
6.4 Rum för skapande	15
Folkbibliotek	15
Skolbibliotek	15
7. Genomförande	15
Ekonomi	15
Uppföljning	16
Referenser	16

1. Inledning

Folkbiblioteket är en demokratisk grundpelare i vårt samhälle där tillgång till fri information ska säkras för alla medborgare. Biblioteket är också den offentliga institution som åtnjuter störst förtroende bland medborgarna och detta förtroende måste förvaltas. Biblioteket ska därför vara politiskt, religiöst och ideologiskt obundet för att ge utrymme åt alla.

Historiskt sett vilar biblioteket på en folkbildande grundtanke och biblioteket spelar en väsentlig roll i det livslånga lärandet. Bibliotekets roll har dock förändrats genom åren och påverkas av det omgivande samhället. Vi lever idag i ett informations- och kunskapssamhälle och därför blir det viktigt att alla medborgare har tillgång till allsidig information, såväl i tryckt som i digital form. Biblioteket ska medverka till att medborgare inte bara ges tillgång till information utan också ges kunskap och redskap att bli aktiva deltagare i samhällslivet.

Folkbiblioteken ska vara kunskaps- och kulturcentrum för medborgarna. Där ska man kunna få den information man söker och där ska man också kunna ta del av kulturella upplevelser. Man ska även erbjudas möjligheter att själv bli en medproducent av kultur och kunskap. Vidare ska det vara en mötesplats i det offentliga rummet som är tillgänglig för alla.

Skolbiblioteken har ett mer avgränsat uppdrag med en tydlig målgrupp, läroplaner och utbildningsmål att förhålla sig till. För att kunna bedriva modern skolverksamhet är skolbiblioteken nödvändiga.

Höörs kommuns biblioteksplan gäller för all kommunal biblioteksverksamhet såsom folkbibliotek, skolbibliotek och biblioteksverksamhet riktad mot förskola, vuxenutbildning, vård, stöd och omsorg. Den utgår från artikel 19 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, FN:s barnkonvention, UNESCO:s skol- och folkbiblioteksmanifest, bibliotekslagen (2013:801), skollagen, läroplanen Lgr 11, Skånes regionala kulturplan och Vision 2025 för Höörs kommun.

Biblioteksplanen beskriver den riktning biblioteksverksamheten ska ha fram till och med år 2020. Den kommer att följas upp i berörda sektorer genom årliga verksamhetsplaner.

2. Bibliotekets uppdrag

Artikel 19 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna är förutsättningen för all biblioteksverksamhet som vilar på en demokratisk grund. Den säger att var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa

åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser.

FN:s barnkonvention manifesterar barns lika rättigheter och värde. Varje barn har rätt till yttrandefrihet, tankefrihet, religionsfrihet och föreningsfrihet samt rätt att uttrycka sin mening och få sin åsikt beaktad. De har rätt till utbildning, information samt rätt till lek och fritid. Barn som tillhör en minoritet har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion.

Bibliotekets uppdrag (både folk- och skolbibliotek) formuleras så här i bibliotekslagen (2013:801):

"Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning."

Biblioteken ska "främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla".

Enligt bibliotekslagen är prioriterade målgrupper barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning, personer med annat modersmål än svenska samt de nationella minoriteterna.

I skollagen (2010:800) står det tydligt att alla skolor ska ha tillgång till skolbibliotek. I läroplanen för grundskolan läggs man vikt vid bland annat informationssökning, källkritiskt tänkande och läs- och språkutveckling. I läroplanen fastslås även rektors ansvar för skolbiblioteksverksamheten. Även för skolbiblioteken gäller ovan nämnda prioriterade målgrupper.

Unescos skol- och folkbiblioteksmanifest betonar att folk- och skolbibliotekens uppgift är att främja läs- och skrivkunnighet, utbildning, kultur och information och förmåga att söka information. Tillgången till information är en förutsättning för ett medborgaransvar och för delaktighet i ett demokratiskt samhälle. Skolbiblioteket utformas och utvecklas av bibliotekarier, skolledare, lärare och elever utifrån varje skolas behov och arbetssätt.

3. Biblioteksorganisationen i Höör

Biblioteksverksamheten i Höörs kommun består av folk- och skolbibliotek, samt biblioteksverksamhet riktad mot de i bibliotekslagen prioriterade målgrupperna i samverkan med andra sektorer. Skol- och folkbibliotek har delvis olika uppdrag och förutsättningar, lyder under delvis olika lagar och är i Höör organiserade i olika sektorer.

Folkbiblioteket i Höörs kommun består av huvudbiblioteket, filialerna i Norra Rörum, Snogeröd och Tjörnarp samt det digitala biblioteket. Huvudbiblioteket och filialen i Tjörnarp är integrerade folk- och skolbibliotek. Folkbibliotekens uppdrag finns formulerade i bibliotekslagen och styrs av kultur- och fritidsnämnden.

Skolbibliotek är pedagogiska resurser i undervisningen vid kommunala grundskolor och stödjer och främjar de utbildningsmål som gäller för skolan och i läroplanen. I Höörs kommun finns fem obemannade skolbibliotek på grundskolor med i huvudsak biblioteksansvariga lärare utan utbildning inom biblioteks- och informationsvetenskap. Lärarna har ingen särskilt avsatt tid för att sköta skolbiblioteket. Tjänster som bokprat och bokinköp utförs av folkbiblioteket mot ekonomisk ersättning. Två skolor har integrerade folk- och skolbibliotek med fackutbildade bibliotekarier och en skola har ett skolbibliotek som bemannas av fackutbildad bibliotekarie som köps av folkbiblioteket (tio timmar i veckan). I Höörs kommun finns också fyra friskolor som tecknat avtal med folkbiblioteket om biblioteksservice. Enligt 2 kapitlet, 36§ i skollagen ska elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek. Skolbibliotekens uppdrag finns formulerade i bibliotekslagen och styrs av barn- och utbildningsnämnden.

En gemensam biblioteksplan för kommunens alla bibliotek stärker biblioteksverksamheten då den tydliggör vilka strukturer som är nödvändiga för en fungerande organisation, däribland ett förtydligande av vilket uppdrag folkbibliotek respektive skolbibliotek har. För att kvalitén i bibliotekets fyra funktioner ska kunna upprätthållas och utvecklas krävs en väl fungerande kärna som utgörs av det inre biblioteksarbetet.

Personal

Personalen är ryggraden i biblioteksverksamheten och den biblioteksspecifika kompetensen är en förutsättning för att biblioteket ska kunna fortsätta vara en demokratisk hörnsten i samhället som stöttar alla medborgares informationsbehov. Personalen på alla bibliotek ska därför vara adekvat utbildad. Kompetensen ska upprätthållas och utvecklas genom tillgång till fortbildning.

Personalstyrkan (7,57 årsverken 2015) har varit i stort sett oförändrad sedan år 2000 trots att många nya arbetsområden tillkommit och antalet invånare har ökat.

Idag saknas fackutbildade skolbibliotekarier på flera grundskolor i kommunen. Genom att anställa skolbibliotekarier som kan arbeta mot alla skolor i förhållande till antal elever så säkrar kommunen en likställdhet för eleverna på de kommunala skolorna, något som saknas för tillfället. Skolbibliotekarierna måste ges utrymme att utveckla skolbiblioteksverksamheten och samverka med skolans personal. Målet är att höja elevernas skolresultat, skapa bra lärmiljöer och främja läs- och skrivutvecklingen och kreativiteten hos eleverna.

Skolbibliotekarierna bör organisatoriskt utgå från Höörs folkbibliotek men ha sin huvudsakliga arbetsplats på skolorna. Det finns ett värde i en central organisation där man kan bygga ett team av skolbibliotekarier som kan samarbeta och stötta varandra för att uppnå goda resultat.

Medieutbud

Medieutbudet är den avgörande faktorn för hur välbesökt ett bibliotek är. Studier visar att för att ett bibliotek ska kunna vara en relevant aktör på den litterära arenan krävs att utbudet förnyas och hålls aktuellt snarare än att det ska finnas ett stort bestånd. På biblioteken i Höör ska utbudet därför vara rikt och varierat. Hänsyn ska tas till kvalitet och efterfrågan samt aktualitet. Det ska finnas en öppen attityd till mediavärldens förändringar och mediernas innehåll ska styra urvalet snarare än formen. De stora språken i Höörs kommun ska beaktas vid inköp för att utbudet ska spegla befolkningens behov. Särskild hänsyn ska tas till litteratur som är anpassad till funktionshindrade eftersom denna sällan kan erhållas på annat håll än på biblioteket.

För att kunna erbjuda en likvärdig skolbiblioteksservice för alla elever behöver skolbiblioteken en fastställd budget för inköp av medier/elev.

Tillgänglighet

Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla enligt 2§ i Bibliotekslagen. En viktig faktor, framför allt för barn och ungdomars tillgång till bibliotek, är att bibliotek finns på tillräckligt nära håll. Under planperioden ska det därför utredas hur huvudbibliotek och filialer bäst bör placeras för att utnyttja resurserna effektivt. Ett integrerat folk- och skolbibliotek i Sätöfta är ett alternativ som undersöks i samband med utbyggnaden av Sätöftaskolan.

Omvärldsbevakning

Verksamheten på biblioteken ska följa samhällsutvecklingen och ge utrymme för olika uppfattningar. Bibliotekets roll i samhället är att vara politiskt, religiöst och ideologiskt obundet och händelser i samhället, både lokalt, nationellt och internationellt bör uppmärksammas i verksamheten. I det som presenteras på biblioteket ska mångfalden vara genomgripande och det gränsöverskridande mötet beaktas.

Kommunikation

En relevant verksamhet måste synas utåt och för att medborgarna ska ha möjlighet att ta del av bibliotekets utbud av medier och kulturupplevelser är arbetet med kommunikation viktigt. För att verksamheten ska vara behovsanpassad krävs också en dialog med användarna varför begreppet kommunikation är att föredra framför marknadsföring.

4. Teknisk utveckling

Den tekniska utvecklingen går fort. Ett av folkbibliotekens uppdrag är att *"verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet"*, (Bibliotekslagen 7§) och skolbibliotekens särskilda pedagogiska fokus är att stärka alla elevers digitala och språkliga kompetens. Den digitala kompetensen underbyggs av grundläggande IKT-färdigheter, det vill säga användning av digitala verktyg för att hämta fram, bedöma, producera, redovisa och utbyta information samt för att kommunicera och delta i samarbetsnätverk via internet. Digital och språklig kompetens är också nyckelkomponenter för det livslånga lärandet.

En förutsättning för att biblioteken ska kunna uppfylla sina uppdrag är att den tekniska infrastrukturen och utrustningen som finns på våra folk- och skolbibliotek är adekvat. Biblioteken måste möta sina användare där de befinner sig, såväl rumsligt som digitalt eftersom dessa två världar allt mer vävs samman. Biblioteken ska därför med hjälp av IT, webbkommunikation och nya medier bejaka och integrera den digitala utvecklingen i sin verksamhet. Redan idag finns möjlighet att använda bibliotekskatalogen online för att låna om och reservera böcker, men den tekniska plattformen är föråldrad och går inte att utveckla. Man ska när som helst och var som helst kunna låna en e-bok och söka i bibliotekets databaser.

Folkbiblioteket ska t ex kunna arrangera IT-drop in, hjälpa allmänheten med läsplattor, e-böcker, nedladdning av talböcker, talsyntesprogram och annan ny teknik. Bibliotekspersonalen behöver ha kontinuerlig kompetensutveckling i den nya tekniken.

Folkbiblioteket kommer under 2016 att byta biblioteksdatasystem eftersom det nuvarande systemet ska läggas ner. Detta byte förändrar dock inte möjligheterna att kommunicera digitalt med våra användare eller göra vår hemsida mer lättillgänglig.

5. Samverkan

Bibliotekslagen efterlyser starkare och tydligare samarbete mellan bibliotek och övriga kommunala verksamheter. Region Skånes kulturplan efterlyser också mer samverkan mellan bibliotek och aktörer från civilsamhället för att bredda och bättre nå ut med utbudet.

Intrakommunala samarbeten

Bibliotekets ambition är att vara en attraktiv och synlig partner i samhället och att bidra till att nå kommunens vision och de fyra övergripande mål som kommunfullmäktige fastställt för mandatperioden 2014–2018:

"Höörs kommun är en mötesplats som tar vara på och utvecklar individens kreativitet, där idén om en hållbar utveckling drivits långt och där naturens möjligheter tas tillvara för boende, fritid och företagande."

"Höör - den naturliga arenan. Medborgaren den naturliga partnern"

De fyra målen för mandatperioden är:

- God livsmiljö och boende för alla
- Tillgängliga och professionella
- Innovativa och ansvarsfulla
- Långsiktig hållbar ekonomi

Det intrakommunala samarbetet syftar till att på bästa sätt uppfylla de ovan uppräknade fyra målen för kommunens verksamhet. Samverkan baseras på ömsesidigt ansvar mellan sektorerna att utveckla denna verksamhet. Det uttalade syftet från bibliotekets sida är att i dessa samarbeten nå ut med sin verksamhet till kommuninvånarna och särskilt till bibliotekets prioriterade målgrupper, d.v.s. barn och unga, personer med annat modersmål än svenska och personer med funktionsnedsättningar.

I dagens samhälle finns ett stort intresse för hälsofrämjande arbete. Det är många faktorer som bidrar till bättre folkhälsa och kulturens roll inom detta område diskuteras alltmer. Kulturupplevelser stimulerar sinnena och bidrar till en känsla av välbefinnande och sammanhang, både i förebyggande syfte och vid rehabilitering.

Social sektor samverkar med kultur- och fritidssektorn genom en nätverksgrupp som arbetar med kultur i vården. I gruppen medverkar kommunens särskilda boendens

kulturombud, kulturstrateg, bibliotekarien för social och uppsökande verksamhet samt rektorn för musikskolan. Gruppen samarbetar bland annat kring minneskorgar, konst, film och musik.

Biblioteket erbjuder en avgiftsfri Boken-kommerservice som innebär att de låntagare som inte kan ta sig till biblioteket kan få böckerna hemkörda. Bibliotekets sociala uppsökande verksamhet förser även kommunens äldreboenden, omsorgsboenden och allaktivitetshus med bokdepositioner. Dessutom tillhandahåller biblioteket högläsning och föreläsningar till dessa institutioner.

Bibliotekets sociala uppsökande verksamhet har ett samarbete med hemtjänsten, kommunens hälsokoordinator, anhörigsamordnare och personliga ombud.

Barn- och utbildningssektorn och kultur- och fritidssektorn samarbetar på många olika plan kring biblioteksverksamheten, bland annat på de integrerade folk- och skolbiblioteken.

Höörns kommun är genom barn- och utbildningsnämnden ytterst ansvarig för att ge kommunens elever tillgång till likvärdig skolbiblioteksservice. Det är skolans rektor som är ansvarig för skolbiblioteksverksamheten och som ska garantera att skolbiblioteken har den bemanning som krävs för att vara flexibla, vitala och pedagogiska resurser på respektive skola. Rektorerna ansvarar också för att skolbiblioteken har ändamålsanpassade lokaler på skolan. Medieanslaget bör vara lika stort per elev för alla elever inom kommunen.

Ett väl fungerade skolbibliotek med kompetent och fackutbildad personal ska vara en del i skolans arbete för att utveckla elevernas läsförmåga, nyfikenhet och lust för lärande. Tillsammans med skolans personal och elever anpassas skolbiblioteket efter de behov som finns. Skolbiblioteken arbetar mot samma mål som den övriga skolverksamheten.

Höörns kommuns förskolor arbetar aktivt med de yngre barnens läsutveckling. Eftersom skollagen inte har något krav på skolbibliotek inom förskolan är ett samarbete med folkbiblioteket det mest naturliga för de flesta förskolor. För de förskolor som har långt till ett folkbibliotek kan ett samarbete med skolbiblioteken vara aktuellt.

Andra samarbeten

Biblioteken i Höörns kommun samverkar mer eller mindre formaliserat med flera kommunala förvaltningar, med bibliotek i andra kommuner och med Region Skåne.

En viktig del av den skånska folkbiblioteksstrukturen är de delregionala bibliotekssamarbetena. Bibliotek samarbetar för att erbjuda invånarna ett utbud av biblioteksservice med större bredd och spets, än vad som annars hade varit möjligt. En viktig aspekt är medieförsörjningen, dvs. möjligheten att låna från andra bibliotek.

Samarbete sker även kring biblioteksutveckling och fortbildning. Biblioteket deltar i skol- och folkbiblioteksnätverk nationellt.

Samverkan sker även med aktörer från den ideella sektorn, såsom intresseorganisationer, studieförbund, hembygds- och kulturföreningar. Ambitionen är att under kommande fyra år fördjupa och öka samarbetet, att med nyfikenhet öppna upp och bjuda in nya samarbetspartners och prova nya metoder för att på bästa sätt vara en relevant resurs i samhället.

6. Vision för biblioteken

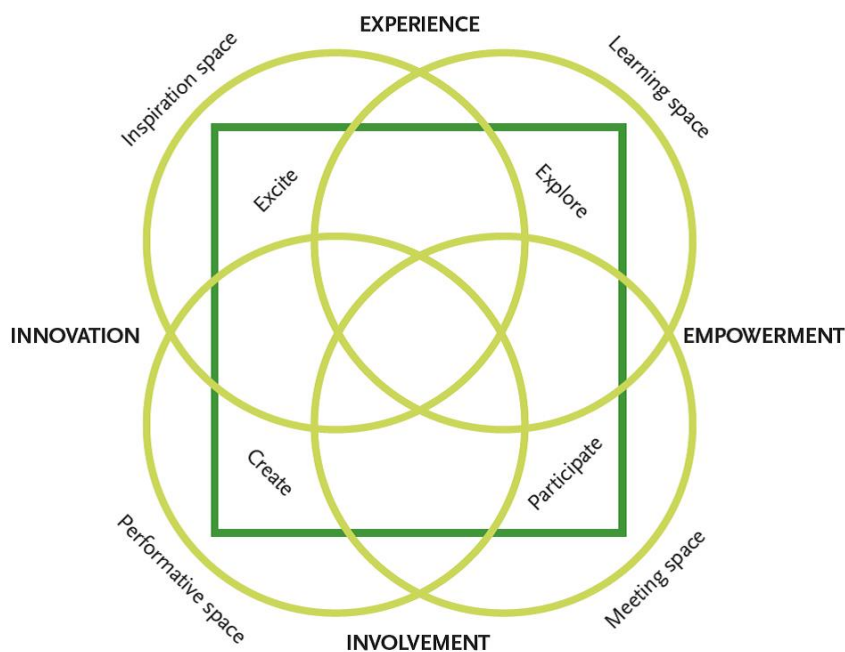
Höörs kommuns biblioteksplan har som mål att biblioteken i Höörs kommun ska vara rum för lärande, inspiration, möten och skapande. De ska vara välkomnande och möta alla med respekt och utifrån vars och ens förutsättningar.

Barnperspektivet har beaktats i varje del av planen, vilket harmonierar med bibliotekets uppdrag, prioriterade målgrupper och med kommunala, nationella och internationella styrdokument.

Planen strävar efter en likvärdighet i service för alla medborgare i kommunen och en likvärdig skolbiblioteksverksamhet för alla elever.

Modellbeskrivning

Vi vill i denna plan synliggöra folkbibliotekens olika roller och relevans för människor och den potential som biblioteken har för att uppfylla medborgarnas behov, önskemål och krav i ett modernt kunskaps- och upplevelsesamhälle. Därför kommer strukturen i denna biblioteksplan att utgå ifrån Henrik Jochumsen, Casper Hvenegaard Rasmussen och Dorte Skot-Hansens modell från "Folkebibliotekerne i vidensamfundet" från 2010. Den beskriver bibliotekens fyra rum eller fyra aspekter som samspelar, överlappar och förutsätter varandra och visar på de funktioner som biblioteket fyller/kan fylla.

Figur 1. Hvenegaard Rasmussen, Jochumsen & Skot-Hansen 2012, s. 589

Modellen ska samtidigt ses som en vision och ett verktyg för biblioteksverksamheten (skol- och folkbibliotek, filialer och det digitala biblioteket). Det är detta Höörs kommuns bibliotek förhåller sig till och strävar efter när vi utvecklar verksamheten. Modellen är gjord för folkbibliotek, men äger också relevans för skolbiblioteken, om än i lite annan form. Därför redovisas folk- och skolbibliotekens mål var för sig. Vi har här valt att presentera modellen på originalspråk samt att översätta och förklara begreppen i kap 6.1 – 6.4. Bibliotekens uppgift är enligt modellen att skapa förutsättningar för upplevelse, empowerment (möjliggörande), deltagande och innovation hos användarna. Det gör man genom följande "rum" eller aspekter på verksamheten:

- Rum för lärande
- Rum för inspiration
- Rum för möten
- Rum för skapande

Modellen ska förstås så att varje aspekt eller "rum" har fokus i fyrkantens hörn, men att bibliotekets kärnverksamhet är i modellens mitt – med drag av alla aspekter. Ett rum för möten är inte ett bibliotek om inte de andra aspekterna finns med, liksom ett rum för lärande inte är ett bibliotek om det består av lärande enbart. Häri ligger bibliotekets kraft

som demokratiskt verktyg och samhällelig resurs. Nedan presenteras rummen eller aspekterna var för sig och för folk- och skolbibliotek.

6.1 Rum för lärande

Biblioteket bidrar till alla medborgares möjlighet till delaktighet, fri åsiktsbildning och inflytande i de demokratiska processerna genom att ge tillgång till information, litteratur, databaser, föreläsningar, utställningar etc. utifrån användarens behov och nivå. Biblioteket tillgängliggör information, har ett pedagogiskt förhållningssätt i informationsarbetet och anordnar aktiviteter som stödjer det livslånga lärandet. Biblioteket ska förnya, förenkla och fördjupa information och en fungerande och modern informationsteknik är en förutsättning för arbetet.

Folkbibliotek

Lärande i biblioteket (till skillnad från skolans lärande) är alltid ett erbjudande. Biblioteket ska ge fri och obehindrad tillgång till litteratur, information och kunskap utifrån användarens behov och förutsättningar oavsett användarens ålder, funktionsnedsättningar eller språk.

"Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet"
(Bibliotekslagen 7§).

"Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt"
(Bibliotekslagen 2§).

Mål: Folkbiblioteken ska, i samverkan med andra aktörer, vidareutveckla läsfrämjande verksamheter, såsom litteraturförmedling i olika former, sagostunder, författarbesök och bokcirkel för olika målgrupper.

Mål: Tillgång till väl fungerande informationsteknik på biblioteken. Folkbiblioteken ska fortsätta utveckla det digitala biblioteket för att nya e-tjänster ska kunna utvecklas. Detta sker genom att införskaffa en ny digital plattform samt genom att tillföra personalresurser.

Mål: Folkbiblioteken ska, i samverkan med andra aktörer, erbjuda aktiviteter för att öka den digitala delaktigheten i samhället.

Mål: Kontinuerlig kompetensutveckling för all bibliotekspersonal i syfte att kunna vägleda och stödja medborgare samt kunna driva den digitala utvecklingen på biblioteken.

Skolbibliotek

”Skolbiblioteket förmedlar kunskap och tankar som är grundläggande i ett informations- och kunskapssamhälle. Skolbiblioteket ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande.” (Unescos skolbiblioteksmanifest 1/2006, s.13)

Skolbiblioteket ska vara ett stöd och en pedagogisk resurs för lärare och elever både i och utanför klassrummet. Dagens informations- och kunskapssamhälle har ett enormt informationsflöde och därför är det viktigt för eleverna att utveckla färdigheter för att söka, hantera och kritiskt granska olika typer av källor. Skolan har ett tydligt uppdrag att utveckla elevens informations- och mediekunnighet. Skolbibliotekariens kompetens inom detta område bör vara en självklar resurs för skolan. Skolbibliotekarien kan ha en vägledande roll inom arbete med källkritik och informationssökning inom skolan.

En skola med ett väl fungerande skolbibliotek ger alla elever på skolan en likvärdig möjlighet för att utveckla sin lär – och läslust, oavsett hur elevernas olika individuella förutsättningar ser ut. För elever med annat modersmål än svenska ska skolbiblioteket vara en möjlighet att få tillgång till medier på modersmålet samt medier som är anpassade för att stimulera en god spårkutveckling. För elever med särskilda behov ska skolbiblioteket kunna erbjuda anpassade medier och hjälpmedel. Ett ömsesidigt samarbete med skolans specialpedagoger är också fundamentalt för att på bästa sätt främja elevernas utveckling.

Mål: Utveckla en skolbiblioteksverksamhet på de kommunala skolorna genom att varje skola får tillgång till fackutbildad bibliotekspersonal.

Mål: De kommunala skolorna ska ha ett skolbibliotek i en lokal på skolan eller i nära anslutning till skolan. Eleverna ska på egen hand kunna uppsöka skolbiblioteket under skoldagen.

Mål: En likvärdig skolbiblioteksservice som ska bidra till att främja alla elevers lär- och lästlust samt språkutveckling. Skolbiblioteken ska erbjuda anpassade medier och hjälpmedel.

Mål: Skolbiblioteken ska aktivt arbeta med alla elevers medie- och informationskunnighet.

Mål: Tillgång till adekvat teknisk utrustning och bibliotekssystem på alla skolbibliotek.

Mål: Alla kommunala skolor i kommunen ska ha en gemensam verksamhetsplan för skolbiblioteksverksamheten som förankrar skolbiblioteket som pedagogisk resurs i alla årskurser.

6.2 Rum för inspiration

Biblioteket ska vara rum för meningsfulla upplevelser, läsande, inspiration och berättande. Läsning stödjer språkutveckling och är en förutsättning för ett lärande folk. Bibliotekets uppgift är att skaffa, ordna och tillgängliggöra en så stor mångfald av litteratur och media som möjligt utifrån tilldelade resurser. Utbudet präglas av allsidighet och kvalitet, och tillgången ska inte påverkas av ålder, funktionsnedsättning, språkliga eller lästekniska hinder.

Folkbibliotek

"Biblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur" (Bibliotekslagen 7§).

Folkbiblioteket arbetar därför för ett gränslöst, nyfiskt och lustfyllt upplevelseläsande genom att inspirera och stimulera till läslust och skapa möjligheter för läsarna att dela läsupplevelser. Särskilt fokus på barn och unga, personer med annat modersmål än svenska och personer med funktionsnedsättningar.

Unescos folkbiblioteksmanifest slår fast att biblioteket ska arbeta med att skapa och stärka läsvanor hos barn redan från tidig ålder. Bibliotekslagen slår fast att folkbiblioteket ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar. Därför arbetar folkbiblioteket särskilt med att inspirera barn och ungas lustläsande.

Mål: Biblioteken ska fortsätta lyfta fram litteraturen genom att aktivt arbeta med lässtimulerande projekt.

Mål: Bibliotekets mediebestånd ska vara rikt och varierat och räknas upp i takt med befolkningsutvecklingen.

Mål: Biblioteken ska ta fram en plan för vilka prioriterade målgrupper biblioteket ska fokusera på och hur.

Mål: Biblioteken ska satsa på att införliva biblioteket i det mångkulturella samhället genom arrangemang och medier som främjar mångfald och integration.

Mål: Biblioteken ska fördjupa arbetet med uppsökande verksamhet och med att informera om vad biblioteket kan erbjuda. Detta sker genom läsfrämjande insatser, för att nå målgrupper som av olika skäl inte besöker biblioteket idag.

Skolbibliotek

Skolbiblioteket ska uppmuntra och inspirera elevers läslust. Ett brett urval av medier riktat till målgruppen är viktigt för att främja läslusten och bidra till ökad läsförmåga. Ett aktivt läsfrämjande arbete ute i klasserna, med t.ex. bokprat, är en stor del av skolbibliotekariernas uppgift. Skolbiblioteket ska inspirera till nöjesläsning, som kan ge eleven möjlighet att skapa nya perspektiv.

Att ha tillgång till litteratur är inte självklart i alla hem och därför är det viktigt att skolbiblioteket arbetar kompensatoriskt för att ge alla elever, oavsett bakgrund och hemförhållande, tillgång till litteratur med stor bredd. Det är också viktigt att skolbiblioteket tillåts vara ett rum där eleven kan hitta inspiration och läso.

Skolbiblioteket kan även vara en resurs och källa till inspiration för skolans personal.

Mål: Skolbibliotekens rum och medier ska uppvisa stor bredd och anpassas till elevernas ålder och behov för att stimulera till läsning och lärande.

6.3 Rum för möten

Både de fysiska och virtuella biblioteksrummen ska vara funktionella, attraktiva och tillgängliga för alla. Alla användare ska mötas med respekt och utifrån sina förutsättningar.

Folkbibliotek

"Biblioteket ska vara tillgängligt för alla" (Bibliotekslagen 6§).

Därför är biblioteket inkluderande, tillåtande, välkomnande och öppet för alla medborgare oavsett ålder, könstillhörighet, funktionshinder, etnicitet, religion och sexuell läggning. Biblioteket är samhällets offentliga vardagsrum, eller "tredje platsen" mellan hem och arbete, ett rum som ger plats för alla medborgare utan krav på motprestationer. Här ska inte endast informationshantering och kulturella upplevelser stå i centrum utan också det kravlösa mötet människor emellan. Biblioteket är också en plats där man möter fackutbildad personal som kan vägleda i informationssökning och svara på frågor.

Biblioteket erbjuder sitt rum som scen för debatt, föreläsningar och samtal i samhället, liksom för utställningar och information från olika externa aktörer. Biblioteket ingår i det demokratiska arbetet att skapa förutsättningar för möten och samtal mellan medborgare, politiker, debattörer och andra som påverkar samhällsutvecklingen.

Mål: Huvudbiblioteket ska bli ett meröppet bibliotek i början av planperioden. Det innebär att biblioteket kommer att vara tillgängligt för besök även utanför de bemannade öppettiderna, detta som ett led i att öka bibliotekets tillgänglighet. Meröppet bygger på att låntagarna klarar sina ärenden på egen hand.

Mål: Biblioteken ska erbjuda organiserade möten såsom IT-kurser, språkcafé och kreativa workshops, samt rum för informella och användarorganiserade möten.

Mål: Biblioteket ska skapa forum för användarna att kunna påverka bibliotekets utbud och tjänster. Biblioteket ska kommunicera med medborgarna i syfte att få dem att ta del av utbud och välja att besöka biblioteken. För att detta ska kunna ske även digitalt krävs en bättre teknisk lösning än den som finns idag. Kommunikationen mellan bibliotek och medborgare ska vara både allmän och målgruppsbunden.

Mål: Ett biblioteksråd bör inrättas för att förbättra kommunikationen både mellan kommunens olika sektorer och med medborgarna. Det kan handla om representanter från barn- och utbildningssektorn, social sektor såväl som intresseorganisationer och medborgare. Sammansättningen av detta råd utreds i början av planperioden.

Skolbibliotek

"Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse."
(Lgr11, s. 7)

Skolbiblioteket ska, liksom ett folkbibliotek, symbolisera en demokratisk plats där personer ur alla samhällsskikt, kulturer och tillhörigheter möts. Tillgänglighet är en viktig faktor för att möjliggöra dessa möten. Skolbiblioteket bör vara en öppen mötesplats där alla elever får delta utan att nödvändigtvis ingå i ett formellt lärsammanhang. Skolbibliotekets inkluderande arbete hjälper till att forma eleverna till demokratiska medborgare och aktiva deltagare i samhällslivet.

Eleverna bör själva kunna få vara med och forma det skolbibliotek som de vill ha.

Ett skolbibliotek med generösa öppettider ger förskolor och fritidshem möjlighet att utnyttja skolbibliotekets resurser.

Mål: Skolbiblioteken ska ha en lokal som inbjuder till möten och erbjuda generösa öppettider.

Mål: Ett biblioteksråd bör inrättas på varje skola, med representanter för elever, lärare och skolbibliotekspersonal.

6.4 Rum för skapande

Det nya samhället ställer ökade krav på eget deltagande och eget skapande och i det performativa eller skapande rummet kan användarna få inspiration och stöd till att själva vara kulturproducenter. Unescos skol- och folkbiblioteksmanifest lyfter fram att biblioteket ska stimulera barn och ungdomars fantasi och kreativitet och därför finns särskilt fokus på barn och ungas skapande processer.

Folkbibliotek

Folkbiblioteket erbjuder användarna plats för eget skapande. Detta sker genom att tillgängliggöra rummet i form av utställningsplatser. Folkbiblioteket anordnar också egna arrangemang som t.ex. workshops och kreativa verkstäder där användarna aktivt kan medverka.

Mål: Biblioteken ska stärka användarnas kreativitet och innovation genom att på olika sätt ge tillgång till kompetens/verktyg/material/program som understödjer eget skapande.

Skolbibliotek

Skolbiblioteket ska *"erbjuda möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje"*. (Unescos skolbiblioteksmanifest 1/2006, s.14)

Det är viktigt att skolbiblioteket kan erbjuda tillgång till modern teknik. Det ska också ge eleverna redskap för att bli medproducenter av kultur och kunskap.

Mål: Skolbiblioteken ska erbjuda en miljö som stimulerar kreativitet, men också vara en plats där man kan visa upp det man skapat.

7. Genomförande

Ekonomi

Nya behov inom digital kommunikation och uppsökande verksamhet såväl som lagstadgad skolbiblioteksverksamhet går inte att uppfylla utan ramförstärkning på personalsidan.

För att få igång en likvärdig skolbiblioteksverksamhet räknar vi med att det krävs minimum 2,5 tjänst som skolbibliotekarie.

För att uppfylla målet om bättre digital kommunikation och målet om att fördjupa den uppsökande verksamheten krävs 0,5 tjänst som bibliotekarie.

En modern plattform för digital kommunikation med medborgarna kommer att medföra en kostnadsökning för folkbiblioteken.

Ett modernt bibliotekssystem på skolbiblioteken kommer att innebära en merkostnad för skolbiblioteksverksamheten.

Uppföljning

Biblioteksplanen antas för en fyraårsperiod och revideras närmast 2020. Därefter revideras den vart fjärde år. Arbetet med att uppfylla målen ska pågå kontinuerligt och kommer att utvärderas löpande. Utifrån biblioteksplanen formuleras en verksamhetsplan för folkbiblioteken och en skolbiblioteksplan för skolbiblioteksverksamheten som syftar till att uppfylla de mål som är satta. Verktyg för utvärdering och uppföljning utarbetas i början av planperioden.

Referenser

Hvenegaard Rasmussen, Casper, Jochumsen, Henrik & Skot-Hansen, Dorte (2012). The four spaces – a new model for the public library. *New Library World*, 113(11/12), s. 586–597.

Bibliotekslag: (2013:801)

Skollag (2010:800)

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr11 (reviderad 2015)

Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest (2000/2006):

<http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2012/05/Unesco.pdf>